

Jogellenes gyermekelviteli ügyek - gyakran ismételt kérdések (GYIK)

Mi az a jogellenes gyermekelvitel?

Az az eset, amikor az egyik szülő a gyermeket a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országból egy másik országba elviszi vagy ebben a másik országban visszatartja, és ezt úgy teszi, hogy közben ehhez a szülői felügyeleti jogokkal rendelkező másik szülő nem adja beleegyezését vagy megsérti egy bíróság vagy gyámhatóság határozatát.

A gyermekemet külföldre vitték. Tehetek bármit is?

Legtöbb esetben van megoldás. Ha az az ország, ahová a gyermeket elvitték tagja a *Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló 1980. évi Hágai Egyezménynek* (91 ország írta alá az egyezményt), akkor Ön azonnal eljárást tud indítani a gyermek visszaadása iránt. Ez esetben forduljon ügyvédjéhez, vagy a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztályához (nmfo@kim.gov.hu). Ez utóbbi ugyanis az említett *1980. évi Hágai Egyezmény* magyar központi hatósági feladatait látja el, illetve európai uniós tagállamok vonatkozásában ellátja a *házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003/EK tanácsi rendelet* gyermekelviteli ügyekben illetékes központi hatóság feladatát is.

Amennyiben az adott ország nem részese a fenti hágai egyezmények még mindig lehetősége van arra, hogy Ön közvetlenül az adott ország hatóságaihoz forduljon.

Nem tudom, hova vitték a gyermekem, mit tehetek?

Amennyiben tudja, hogy melyik országban van a gyermeke, és az részese az 1980. évi Hágai Egyezménynek, akkor a központi hatóságok közötti együtt működés révén lehetőség van arra, hogy felkutassák a gyermeke pontos tartózkodási helyét az adott országban. Ezt Ön vagy a szokásos tartózkodási helye szerinti, vagy az elvitel szerinti ország Központi Hatóságától kérheti és minden rendelkezésre álló hasznos adatot, információt meg kell adnia a felkutatás elősegítésére. Amennyiben nem tudja, melyik országba vitték a gyermekét, sajnos a központi hatóságok sem tudnak segíteni.

Különélő szülőként indíthatok-e a gyermekem visszaadása iránti eljárást?

Magyarországon a Ptk. (2013. évi V. törvény) 4:175. §-a értelmében a különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben közösen gyakorolják jogaikat akkor is, ha a szülői felügyeletet a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapján az egyik szülő gyakorolja (kivéve, ha a gyermekétől különélő szülő felügyeleti jogát a bíróság e tekintetben korlátozta vagy megvonta). A gyermek sorsát érintő lényeges kérdés – egyebek mellett - a gyermeknek *huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése*.

A Ptk. 4:152.§ (5) és (6) bekezdése szerint ugyanis a gyermek *huzamos időn át* – így tanulmányok folytatása, munkavállalás vagy más hasonló célból – önállóan vagy egyik szülőjével mindkét szülő egyetértésével tartózkodhat külföldön. A gyermek *letelepedés céljából történő külföldre távozásához* erre vonatkozó szülői engedély szükséges. A szülők közös döntésének hiányában vita esetén a gyámhatóság dönt (Ptk. 4:166.§).

Mi történik, ha én viszem el a gyermekem jogellenesen egy másik országba?

Sok országban a jogellenes gyermekelvitel bűncselekmény, amelyet szabadságvesztéssel is büntethetnek.

Hogyan indul az eljárás? Automatikusan visszakapom a gyermekem?

A visszaadás nem automatikus, egy gyorsított bírósági eljárásban döntenek a visszaadás elrendeléséről vagy megtagadásáról. A gyermek visszaadására irányuló kérelmet a *1980. évi Hágai Egyezmény* szerinti formanyomtatványon kell előterjeszteni, amelyhez csatolni kell a kérelem alátámasztásához szükséges dokumentumokat. Az iratokat a gyermek tartózkodási helye szerinti illetékes bírósághoz kell eljuttatni és azokat el kell látni fordítással. A kérelmet be lehet nyújtani közvetlenül a bírósághoz vagy ehhez az országok Központi Hatóságainak közreműködését is igénybe lehet venni.

Minden esetben bírósági eljárásra kerül sor?

Nem, előfordulhat, hogy a hatóságok felszólítására a jogellenes elvitt megvalósító fél önként visszaviszi a gyermeket a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országba és így peren kívül megoldódik az ügy. Illetve több országban lehetőségük van a feleknek mediációs eljárásban történő részvételre is, ahol szakképzett mediátorok segítik a probléma békés megoldását.

A jogellenes gyermekelvitel tárgyában eljáró bíróság a gyermek szülői felügyeleti jogát átruházza rám?

Nem, az elvitt helye szerinti bíróság csupán arról dönt, hogy jogellenes volt-e a gyermek elvitele vagy visszatartása az adott országban, illetve elrendeli-e a gyermek visszaadását a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti államba, de nem határozhat a gyermek elhelyezése tárgyában. A gyermekelhelyezés vagy annak megváltoztatása iránt külön bírósági eljárást kell indítani.

Mit vizsgál a visszaadási eljárásban a bíróság?

1. A gyermek 16 év alatti-e, ugyanis a Hágai Egyezmény csak ezen korosztály esetén alkalmazandó.
2. Hol volt a gyermek szokásos tartózkodási helye közvetlenül az elvitt megelőzően, ugyanis a gyermeket a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országba lehet visszakérni.
3. A szokásos tartózkodási hely államának joga szerint jogellenes volt-e a gyermek elvitele vagy visszatartása.
4. A kérelmező ténylegesen gyakorolta-e a szülői felügyeleti jogait, annak hiányában ugyanis elutasítják a visszaadási kérelmet.
5. Megalapozott kérelem esetén fennáll-e a visszaadás megtagadásának valamely oka.

A gyermek visszaadásának milyen megtagadási okai vannak?

1. 1 év eltelt a gyermek külföldre vitele óta és a gyermek az új környezetébe beilleszkedett.
2. A kérelmező nem gyakorolta a szülői felügyeleti jogait, illetve hozzájárult a külföldre vitelhez vagy külföldön tartózkodáshoz.

3. Annak súlyos veszélye áll fenn, hogy a gyermeket a visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki, vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára.
4. A gyermek maga ellenzi a visszavitelét és elérte már az érettségnek azon fokát, amikor véleménye már számításba vehető.

Csak a gyermekem külföldi nyaralásához járultam hozzá, de tartósan kint maradt külföldön, kérhetem-e a visszaadását?

Igen, a magyar jog szerint az átmeneti külföldre utazáshoz való hozzájárulás nem jelenti a gyermek tartós külföldi letelepedésébe való beleegyezést.

Mennyi időt vesz igénybe a visszaadási eljárás lefolytatása?

Sajnos erre nem lehet konkrét időkeretet mondani. Az ügyben eljáró hatóságok soron kívül járnak el, de minden ügy egyedi, így általános szabály nem állítható fel.

Milyen költségekkel jár egy visszaadási per?

A költségek vonatkozásában az 1980. évi Hágai Egyezmény minden részes állama nyilatkozatot tehetett, így államonként eltérő, hogy a kérelmező automatikusan kap-e költségmentességet, azt kérelmeznie kell-e, vagy kizárólag önköltséges alapon tud eljárni.

Mi történik, ha a másik szülő jogellenesen külföldre vitte a gyermekem és ott a gyermekelhelyezés megváltoztatása iránt eljárást indított? Így én nehezebb helyzetbe kerülök.

Ilyen esetben az 1980. évi Hágai Egyezmény alapján lehetőség van kérni a folyamatban lévő külföldi eljárás felfüggesztését mindaddig, amíg nem születik határozat arról, hogy a gyermeket nem kell visszavinni az eredeti államba.

Melyek a Központi Hatóságok és mik a feladataik?

Az 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében minden részes állam kijelöl legalább egy központi hatóságot, amelyek együttműködnek egymással és támogatják a bírói szerveik közötti együttműködést is. Így különösen:

- felkutatják a jogellenesen elvitt gyermeket;
- ideiglenes intézkedések révén megakadályozzák, hogy a gyermeket további ártalom érje;
- elősegítik a gyermek önkéntes visszavitelét vagy az ügy békés elintézését;
- adott esetben jogi segítséget és tanácsot nyújtanak.

Magyarországon a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztálya látja el ezeket a feladatokat. E-mailen történő előzetes kapcsolatfelvételt követően (nmfo@kim.gov.hu), a főosztály készséggel segítséget nyújt a hozzá fordulóknak.